

سرشناسه	: هاشمی رفسنجانی، اکبر، ۱۳۱۳-۱۳۹۵، مصاحبه شونده
عنوان و نام پدیدآور	: صلح و توسعه: مصاحبه‌های چالشی با آیت‌الله هاشمی رفسنجانی / پدیدآور فواد صادقی
مشخصات نشر	: تهران: میراث اهل قلم، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	: ۲۹۰ ص.: مصور؛ ۱۴/۵ ۲۱/۵ س م
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۲۷-۹۸-۳ * ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۲۷-۹۸-۳
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپیا
عنوان دیگر	: مصاحبه‌های چالشی با آیت‌الله هاشمی رفسنجانی.
موضوع	: هاشمی رفسنجانی، اکبر، ۱۳۱۳-۱۳۹۵، مصاحبه‌ها
موضوع	: Hashemi Rafsanjani, Akbar — Interviews
موضوع	: هاشمی رفسنجانی، اکبر، ۱۳۱۳-۱۳۹۵، خاطرات
موضوع	: Hashemi Rafsanjani, Akbar — Diaries
موضوع	: سریع‌الضم، محمد، ۱۳۳۸، مصاحبه‌ها
شناسه افزوده	: صادقی، فواد، ۱۳۵۵، میراث‌نگر
رده‌بندی کنگره	: D57.17.09/ص ۱۱۳۷۹
رده‌بندی دیوینی	: ۹۵۵/۰۸۴۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۸۴۲۱۸ -

صلح و توسعه

فؤاد صادقی

طراحی جلد و صفحه‌آرایی: محدثه صادقی
 نوبت چاپ: اول، اسفند ۱۳۹۷، شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 مرکز پخش: ۰۲۱-۳۳۳۵۵۵۷۷

فهرست

۴	مقدمه
۸	پیش‌گفتار
	گفت‌وگوی نخست
۱۲	نظریه ام‌تری: منافع ملی مهم‌تر از شعارهای ایدئولوژیک
	گفت‌وگوی دوم
۳۳	رویکرد تبلیغاتی و اقدامات خودسرانه؛ آفت سیاست خارجی
	گفت‌وگوی سوم
۷۹	ناگفته‌های نصب و عزل قائم‌مقام
	گفت‌وگوی چهارم
۱۱۲	دلایل آغاز و ادامه جنگ پس از فتح خرم‌شهر
	گفت‌وگوی پنجم
۱۴۳	اختلافات در فرماندهی و پایان جنگ
	گفت‌وگوی ششم
۱۸۵	نقشه راه تاسیس رادیو تلویزیون خصوصی
	گفت‌وگوی هفتم
۲۰۲	ربع قرن فعالیت رسانه‌ای
۲۰۳	گفت‌وگوی فواد صادقی با پروژه تاریخ شفاهی

مقدمه

و سال است که از رحلت آیت الله هاشمی رفسنجانی می گذرد. شاید ما را بهتر از هر زمان دیگر، بتوان با عبور از احساسات و عواطف، به عمق دیدگاه ها و مبانی اندیشه ایشان توجه کرد؛ به ویژه آنکه در چهل و یک سال پیروزی انقلاب اسلامی قرار داریم و دوران بلوغ و کمال هر نظامی، نیازمند نظریه پردازی است تا بتوان فراتر از سعی و خطا، فراز و فرود و تصمیمات لحظه ای و مقطعی، به آینده کشور نگاه کرد.

ویژگی منحصر به فرد آیت الله هاشمی رفسنجانی، جامع الابداد و جامع الاضداد بودن ایشان است. او هاشمی رفسنجانی که از ۱۴ سالگی با حضور در حوزه علمیه قم، علوم دینی را در محضر اساتید بزرگ آن دوران فراگرفت، مجتهدی مانوس از آن کریم و محقق مسلط در سیره نبوی و ائمه اطهار علیهم السلام بود. فعالیت در گروه های فرهنگی و مبارزات موجب ایجاد ذهنیت تشکیلاتی و سیاستی برای وی گردید و فعالیت های اقتصادی که در جهت تأمین معیشت و هزینه های نهضت و همچنین پوشش مبارزات صورت داد، شناخت دست این معینی از اقتصاد خرد و واقعیت های بازار برای او فراهم آورد.

حضور در مناصب تقنینی که از عضویت در حلقه نخست شورای انقلاب آغاز و به ریاست سه دوره مجلس شورای اسلامی، شش دوره مجمع تشخیص مصلحت نظام و ریاست و نایب رئیسی مجلس خبرگان رهبری و اصلاح قانون اساسی انجامید، از وی حقوق دان و کارشناسی مسلط به قانون گذاری پدید آورد.

قرار گرفتن در مسئولیت‌های فرماندهی جنگ و ریاست دولت، وی را با معضلات و دشواری‌های تصمیم‌گیری و پیشبرد اهداف راهبردی کشور آشنا کرد و در همه مسئولیت‌ها، ارتباطات رسمی با دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی موجب تسلط او به حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی گردید.

حضور در ۱۴ رقابت سیاسی و آزمودن جایگاه خود نزد افکار عمومی با صحنه‌های رأی، وی را در حوزه سیاست خبره کرد و همه این ابعاد دکتریت آیت‌الله هاشمی رفسنجانی را برای اداره کشور در قالب دو کلیدواژه «صلح» و «توسعه» شکل داد؛ واژگانی که رهاورد شصت سال مجاهدت، مبارزه و مدیریت در بالاترین سطوح جامعه و نظام بود.

این دکترین از سر بی‌ریختن در استبدادستیزی و استعمارستیزی او دارد که تبلور اولیه‌اش را در «سخن‌نگاری امیرکبیر و نگارش سرگذشت فلسطین می‌توان یافت و از سه دهه دیگر، در مطالعات کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی از جوامع در حال توسعه و توسعه‌یافته در قاره‌های مختلف جهان.

مجموعه اطلاعات، مطالعات، اجتهاد و عدالت‌های نظری آیت‌الله هاشمی رفسنجانی، موجب شکل‌گیری نظریه‌ای جامع نسبت به نیازها، اهداف و روش‌های اداره کشور در ذهن ایشان شد که اگرچه فرصت نگارش و تدوین آن در قالب اثری مشخص را نیافتند اما اجرا و ابعاد مختلف آن را می‌توان در صدها نوشته، مصاحبه و سخنرانی ایشان به‌ویژه در دهه پایانی حیات آیت‌الله مشاهده کرد که دوران جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از تجربیات و نظرات ایشان بود.

اکنون این آثار گرانسنگ در اختیار پژوهشگران و صاحب‌نظران است و می‌توان با بهره‌گیری از آن، بخشی از حلقه‌های مفقوده در تحقق و تثبیت آرمان‌هایی نظیر صلح و توسعه را تکمیل کرد.

کتاب پیش رو، در بردارنده گفت‌وگوهایی متفاوت و پژوهشی با آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در نیمه دوم دهه هشتاد (۱۳۸۶-۱۳۹۰) است که محتوای آن از سطح گفت‌وگوهای مرسوم مطبوعاتی عمیق‌تر است.

در دو گفت‌وگوی نخست که با موضوع «تدوین مانیفست جمهوری اسلامی در سیاست خارجی» است، حضور دکتر محمود سریع‌القلم به عنوان صاحب نظری برجسته در روابط بین‌الملل، موجب تعمیق مباحث و طرح محورهای راهبردی شده است.

سه گفت‌وگوی بعدی کتاب که با موضوع ناگفته‌های خاطرات آیت‌الله، در حوزه گفتمانی است، آیت‌الله هاشمی رفسنجانی با نگارش مستمر و بی‌وقفه ۳۶ سال خاطرات روزنوشت، رکوردی دست‌نیافتنی را در میان شخصیت‌ها و مقامات رسمی در جهان به خود اختصاص داده است؛ خاطراتی که طرح موضوعات گوناگونی و نکات ناگفته تاریخی بصورتی مختصر و مفید در آن، اهمیت بیشتری نسبت به بعد کمی آن دارد. طبیعتاً فرصت محدود ایشان، اقتضا نمی‌کند که آن‌گاه که باید به موضوعات فراوان و متعدد کشور آنهم در مقاطعی بسیار و برفراز و نشیب در خاطرات بپردازند و به گزیده‌گویی بسنده می‌شده است. طبعاً پرداختن به نکات تکمیلی و تفصیلی این خاطرات، موضوع جذابی برای محققین بوده است و ایشان در سه جلسه مصاحبه مشروحی که در این کتاب آمده است به بخشی از سؤالات درباره خاطرات خود پاسخ داده‌اند.

گفت‌وگوی ششم این کتاب نیز حاصل مصاحبه‌ای پژوهشی با آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در حوزه فرهنگ و رسانه است. برخلاف برخی نظرات که مدعی کم‌توجهی هاشمی به فرهنگ و رسانه شده‌اند، ایشان از ابتدای مبارزه، حوزه فعالیت خود را در رسانه متمرکز کردند و نشریات متعددی همچون مکتب تشیع و بعثت را با کمترین امکانات

در دهه سی و چهل منتشر کرده است. او پس از انقلاب نیز در دوره سازندگی، منشأ تحول و مدرنیزاسیون در مطبوعات ایران و تأسیس روزنامه‌هایی نظیر همشهری و ایران و صدها مجله و نشریه شد و در این مصاحبه دیدگاه‌های پیش رو و مرفقی خود در حوزه رادیو - تلویزیون را نیز طرح کرده‌اند.

مطالعه این مصاحبه‌ها، نشان از شخصیت اهل گفت و گو، چالش گر و بر آیت الله هاشمی رفسنجانی دارد؛ مصاحبه‌هایی که از قالب بیان دیدگاه‌های رسمی جدا شده و به دیالوگ و تحلیل و گفت و گوی قنادان نزدیک شده است و نشان می‌دهد گفت و گوکنندگان بر مبنای مطالعات پژوهش‌های پیشینی و جهت رسیدن به دستاوردهای جدید، به مصاحبه پرداخته‌اند و آیت الله نیز از این روحیه کاوشگرانه و نقادانه استقبال کرده و به واکاوی اساد ناگفته و پاسخ به سؤالات جدید پرداخته‌اند.

مجموعه این گفت و گوها، حاصل زحمات دکتر فؤاد صادقی است که در دهه پایانی حیات آیت الله هاشمی رفسنجانی، در نشر و تبیین دیدگاه‌های ایشان در فضای مجازی، تأثیرات بسزایی داشته و متحمل هزینه‌های سنگینی شده‌اند که بخش پایانی کتاب در قالب تاریخ شفاهی به مرور فعالیت‌های رسانه‌ای ایشان اختصاص دارد.

در پایان، امیدوارم این کتاب مورد استفاده علاقه‌مندان پژوهشگران موضوعات تخصصی قرار گرفته و شاهد گام‌های بلندتری در حوزه تبیین، تحلیل، تدوین و نقد اندیشه‌های آیت الله هاشمی رفسنجانی و سایر صاحب نظران جامعه باشیم.

محسن هاشمی رفسنجانی